

Kela®

Almos aassâmtoorjâ

UÁNIHÁVT JÁ ČIELGÂSÁVT

Siskáldâs

Toorjâ aassâmkoloid	3
Kii puáhtá uázžud almos aassâmtorjuu?	4
Maid aassâmkoloid puáhtá uázžud torjuu?	7
Mon ennuv tun puávtáh uázžud almos aassâmtorjuu?	8
Uuccâm já máksim	16
Návt Kela palvâl	19

Toorjâ aassâmkoloid

Puávtáh uázžud Kelast almos aassâmtorjuu, jis tuu puáduh láá vyeligááh. Almos aassâmtorjuu ulme lii išediđ tuu aassâmkoloidâdguin.

Taan tiedettemčáállus čuávuváin siiđoin muštâluvoo, maggaar tiilijn almos aassâmtorjuu puáhtá uázžud. Tiedettemčáállusist muštâluvoo meiddei, mon ennuv aassâmtorjuu puáhtá uázžud.

Tiedettemčáállus loopâst láá tiäduh tast, maht almos aassâmtorjâ occoo.

Tiedettemčáállus muštâl ive 2021 tiileest.

Lasetiäduh viermist já puhelimáin

Kela torjui pirrâ muštâluvoo anarâskielân čujottâsâst
www.kela.fi/anaraskielan

Almos aassâmtorjuu pirrâ muštâluvoo târhibeht Kela suomâkielâlijn siiđoin
www.kela.fi/yleinen-asumistuki

Jis tust láá koččâmušah, puávtáh suáittid palvâlemntimerân
020 692 210

Kii puáhtá uážžud almos aassâmtorjuu?

Almoos aassâmtorjuu puáhtá máksid
oovtâ ulmui tâi maangâ ulmuu purrâmâšjuávkun.

Purrâmâšjuávkku uáivild siämmáá visteest
fastâ ässee ulmuid.
Táválávt purrâmâšjuávkku lii näimipaarâ,
ávuspaarâ tâi peerâ.
Meid ohtâ olmooš puáhtá lede purrâmušjuávkku.

Tun puávtáh uážžud almos aassâmtorjuu, jis aasah

- láiguvisteest
- jieijâd uásusvisteest
- jieijâd peerâtáálust
- aassâmvuoigâdvuotâvisteest
- uásiomâstemvisteest.

Kelast puáhtá uážžud meiddei iäláttâhuážžoo aassâmtorjuu,
uáppee aassâmlase tai suáldátiše aassâmtorjâ.
Tain torjuin muštâluvoo toi jieijâs tiedettemčáállusijn.

Táválávt puávtáh uážžud tuše oovtâ aassâm torjuu háävild.

Maid aassâmkoloid puáhtá uážžud torjuu?

Puávtáh uážžud aassâmtorjuu ovdâmerkkân čuávuvâš aassâmkoloid:

- **láiguviste:** láigu sehe čäci- já liegâdemmáávsuh
- **jieijâd uásusviste:** vaastâ, visteloovná riäntuh sehe čäci- já liegâdemkoloh
- **jieijâd peerâtáálu:** kiddoduv tipšomkoloh já visteloovná riäntuh
- **aassâmvuoigâdvuotâviste:** kiävttuvaastâ, visteloovná riäntuh sehe čäci- já liegâdemkolo
- **uásiomâstemviste:** láigu sehe čäci- já liegâdemmáávsuh.

Čäcimáksu tuhhiittuvvoo aassâmkolloon, jis tun máávsáh tom sierâ lááigu tâi vastuu lasseen. Čäcimáksun tuhhiittuvvojev 19 eurod mánuppaajeest ulmuu kuáttá.

Liegâdemkoloh tuhhiittuvvojev aassâmkolloon, jis tun máávsáh taid sierâ lááigu tâi vastuu lasseen. Liegâdemkolloon tuhhiittuvvojev 41 eurod mánuppaajeest, jis purrâmušjuávhust lii ohtâ olmooš. Jis purrâmušjuávkun kuleh eenâb ulmuuh, te liegâdemkoloid lasettuvvojev 14 eurod jyehi laseulmuust.

Jis tun aasah peerâtáálust, te aassâmkolloon tuhhiittuvvojev tipšomkoloh ađai čäásist, liegâdmist já eres peerâtáálu koloin šaddee koloh. Tuhhiittettee tipšomkoloi stuárudâh lii miäruštállum laavâst.

Jis tust lii vistelovná, te aassâmkolloon tuhhiittuvvojev 73 % ađai masa kulmâ niäljádâs loovná riäntuin.

Mon ennuv aassâmtorjuu tun puávtáh uázžud?

Aassâmtoorjâ puáhtá lede enâmustáá 80 % ađai nelji viđâdâs aassâmkoloin. Te tun máávsáh jieš tuu aassâmkoloin ain ucemustáá 20 % ađai oovtâ viđâdâs.

Aassâmtorjuu iä kuittâg määvsî puoh aassâmkoloin, peic tohálih aassâmkoloh láá miäruštállum lavváin.

Laavâst miäruštâlloo meid aassâmkoloi enâmusmeeri ađai stuárráamus euromeeri, mon vuáđuld puáhtá uázžud aassâmtorjuu.

Jis tuu aassâmkoloh láá stuárráábeh ko enâmusaassâmkoloh, te tun puávtáh uázžud aassâmtorjuu enâmustáá enâmusaassâmkoloi miel.

Enâmusaassâmkoloid vaaigut visteest ässee rävisulmui já paarnij lohomeeri sehe kieldâ, kost viste lii.

Viste sajadâh

Kieldah láá juohhum neelji juávkun aassâm hade miel. Vuossâmus juávkun kulá Helsig. Tobbeen aassâm lii puoh tivrásumos, nuuvt ete tobben uázžu stuárráamus aassâmtorjuu.

Nube juávkun kuleh

- Espoo
- Kauniainen
- Vantaa.

Kuálmád juávkun kuleh

• Hyvinkää	• Nurmijärvi
• Hämeenlinna	• Oulu
• Joensuu	• Pori
• Jyväskylä	• Porvoo
• Järvenpää	• Raisio
• Kajaani	• Riihimäki
• Kerava	• Ruávinjargâ
• Kirkkonummi	• Seinäjoki
• Kouvola	• Sipoo
• Kuopio	• Siuntio
• Lahti	• Tampere
• Lappeenranta	• Turku
• Lohja	• Tuusula
• Mikkeli	• Vaasa
• Nokia	• Vihti.

Niäljád juávkun kuleh puoh eres kieldah.

Åland kieldah kuleh jieijäs juávkun.

Ovdâmeerhah

Mâijâ áásá ohtuu láiguvisteest Helsigist.
Sun máksá lááigu 800 eurod mánuppaajeest.
Mâijâ aassâmkolloon puáhtá tuhhiittid
enâmustáá 521 eurod mánuppaajeest.
Mâijâ aassâmtorjuu meeri rekinistoo te 521 euro mield.
Tot ij rekinistuu Mâijâ lááigu ađai 800 euro vuáđuđ.

Heikkâ áásá ohtuu vyeliláigulâžžân Kiemâst.
Sun máksá lááigu 291 eurod mánuppaajeest.
Ohtuu ässee ulmuu aassâmkolloon Kiemâst puáhtá
tuhhiittid enâmustáá 353 eurod mánuppaajeest.
Heeihâ aassâmtorjuu meeri rekinistoo
Heeihâ máksim lááigu ađai 291 euro mield,
ko láigu ij lah stuárráb ko enâmusaassâmkoloh.

Vuáđušiešvástádâs

Ovdil ko lopâlâš aassâmtorjâ lii čielgâs,
te aassâmkoloin kepiduvvoo vuáđušiešvástádâs.

Vuáđušiešvástádâs miärán vaigutteh

- purrâmušjuávhu bruttopuáđuđ mánuppaajeest
- rävisulmui já paarnij lohomeeri purrâmušjuávhus.

Bruttopuáđuđ láá puáđuđ, main iä lah kepidum viäruh.

Mađe stuárráb puáđuđ láá,
te tađe stuárráb lii vuáđušiešvástádâs.
Jis puáđuđ láá uáli uccááh,
te vuáđušiešvástádâs ij lah ollágin.

Puáđuh

Aassâmtorjuu miärán vaigutteh

- puáđuh (ovdâmerkkân pälkkipuáđuh, main lii kepidum máhđuláš puátukiäpádâs)
- omâdâhpuáđuh (ovdâmerkkân láigupuáđuh já vuorkkiimij riäntuh)
- maangah torjuuh (ovdâmerkkân pargomarkkântoorjâ, uáppuruttâ, iäláttuvah já puoccampeiviruttâ).

Aassâmtorjuu miärán iä vaaigut

- tiätu torjuuh (ovdâmerkkân áigápuátutoorjâ, pärnilase, uáppuruudâ huolâtteijeealadâs tâi omâhâštipšo toorjâ)
- uáppulovná
- purrâmâškode vyeliahasii päärni puáđuh
- sätipuáđuh (ovdâmerkkân ärbi tâi skenkkâ).

Tun koolgah almottid puoh tuu puáđuid aassâmtorjâucâmušâst.

Kela uázžu tiäđuid maksum paalhijn meid puáđuregisterist.

Mušte almottid Kelan, jis tuu puáđuh stuáruh tâi kiäppáneh.

Tienâspuádukepidem

Tienâspuádukepidem uáivild tom,
ete jyehi purrâmušjuávhu jeessân oohtânrekinistum
tienâspuáduin kepiduvvojeh 300 eurod mánuppaajeest.
Kela ij vääldi taam sume huámmášumán,
ko tot rekinist aassâmtorjui vaigutteijee puádui mere.

Puádukepidem puáhtá toohâđ pälkkipuádušt,
iäláttâstooimâ puádušt já eennâmtuálu puádušt.

Tun uážuh Kela viermisiiđoin lase tiádu tast,
maht puáduh vaigutteh aassâmtorjuu miärán.

Maht torjuu meeri rekinistoo?

Aassâmtorjuu meeri rekinistoo návt:
Aassâmkoloin kepiduvvoo vistig vuádujiešvástádâsuási.
Aassâmtoorjâ lii 80 % páccee summeest.

Tun puávtáh jieš rekinistiđ Kela viermisiiđoin,
ete mon ennuv tun puávtáh uážžuđ almos aassâmtorjuu:

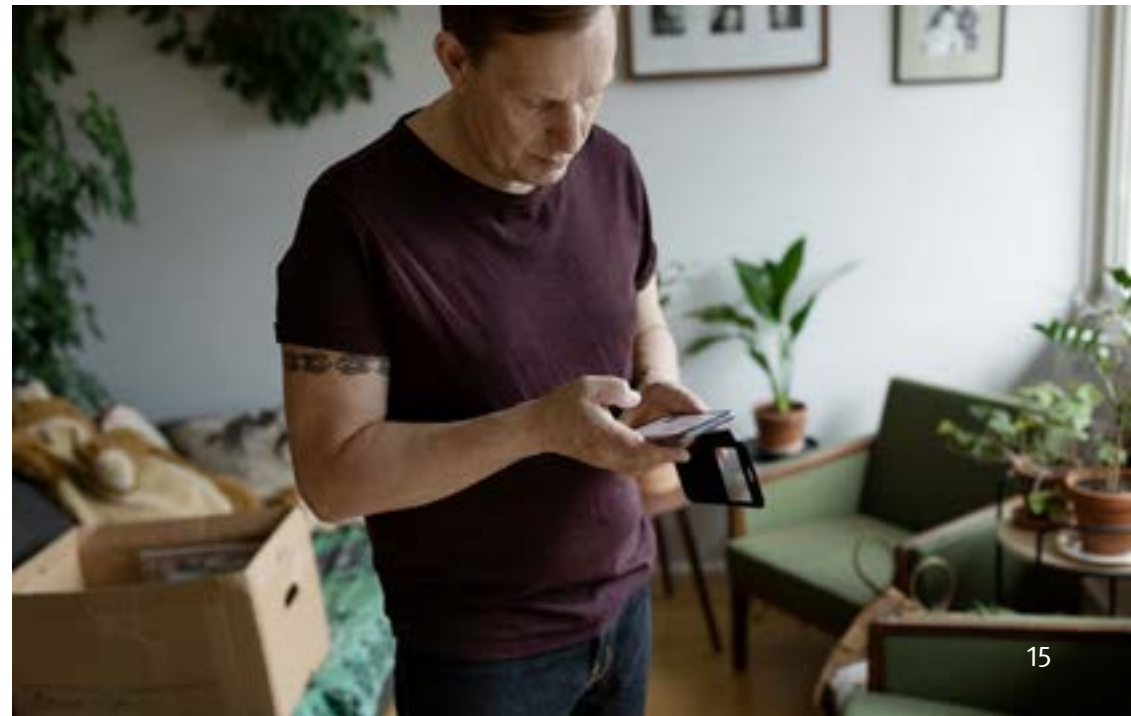
www.kela.fi/laskurit

Ovdâmerkkâ

Jovná áásá ohtuu Tuurkust láiguvisteest.
Viste láigu lii 700 eurod mánuppaajeest.
Jovná bruttopuáduh láá 726 eurod mánuppaajeest.
Tastko Jovná puáduh láá uceh,
te vuádujiešvástádâs ij lah.

Jovná aassâmkoloin pyehtih tuhhiittid
enâmustáá 400 eurod mánuppaajeest.
Aassâmtorjuu meeri rekinistoo enâmusaassâmkoloi mield.
Tot ij rekinistuu Jovná lááigu ađai 700 euro vuáduđ.

Jovná aassâmtoorjâ lii 80 % enâmusaassâmkoloin
ađai 400 eurod $\times 0,80 = 320$ eurod mánuppaajeest.
Jovná máksá asâmist jieš 380 eurod mánuppaajeest
(700 eurod $- 320$ eurod = 380 eurod).

Uuccâm já máksim

Uusâ almos aassâmtorjuu viermist:

www.kela.viermist

Täärhist ucâmušâst, ete moh lahtoseh tast kalgeh lede.
Meiddei lahtosijd puáhtá toimâttid viermist.

Tun puávtáh uuccâđ torjuid meid luámáttuvâiguin,
maid uázžu Kela viermisiiđoin:

www.kela.fi/luamattuvah

Jis tun uusah torjuu luámáttuvvâin,
te vuolgât tom poostâ peht Kelan.

Kela postâčujottâs lii

Kela

PL 10

00056 KELA

Puávtáh tipšod masa puoh Kela-ašijdâd meiddei puhelin peht.

Aassâmtorjust lii 1 mánuppaje maņasčyeccee uuccâmäigi.

Jis tun halijdah uázžuđ torjuu
ovdâmerkkân uđđâivemáánu räajist,
te ucâmuš kalga lede Kelast
majemustáá kuovâmáánu loopâst.

Ko Kela lii kiedâvuššâm tuu ucâmuš,
te tun uázuh pááikán miärádâs.
Miärádâsâst muštâluvvojeh torjuu meeri,
vuáđustâsah já máksupeivi.
Tun uázuh miärádâs meid talle,
jis tunjin ij lah miedettum toorjâ.

Kela máksá almos aassâmtorjuu tuu tilin
mánuppaje 1. paŋkkipeeivi.
Jis halijdah, Kela puáhtá máksid aassâmtorjuu
meid njuolgist láiguadeleije.

Kela täärhist aassâmtorjuu ive kooskâi.
Aassâmtorjuu puáhtá tärhistid tade ovdil-uv,
jis tuu eellimtile muttoo.

Almoot, jis tuu tile muttoo

Jis tuu eellim muttoo, tot puáhtá vaiguttiđ Kela torjuid. Muttum puáhtá kuoskáđ ovdâmerkkân asâmân, puáđoid, porgâmân tâi perrui.

Mušte almottiđ nubástusâin Kelan. Puávtáh toohâđ tom viermist, puhelimist tâi toimâttuvâst.

Tuu ovdâsvástádâs lii visásmittiđ jieijâđ peeleast, ete Kelast láá olmâ tiáđuh kevttimnáál. Talle toorjâ máksoo tunjin olmâ stuárusâžžân.

Jis miärádâsâst lii feilâ

Jis Kela miärádâsâst lii tuu mielâst feilâ, puávtáh uuccâđ miärádâsân nubástus.

Tun uážuh miärádâsreeivâ mielđ ravvuid tast, ete maht nubástus occoo.

Jis tust láá koččâmušah, te väaldi ohtâvuodâ vistig Kelan.

Kela ášástállâmpalvâlusâst viermist tun puávtáh

- uuccâđ torjuid
- vuolgâttid lahtosijd
- tärhistid jieijâđ ucâmuš tile
- vuolgâttid viestâid
- almottiđ nubástusâin
- lopâttid torjuu.

Návt Kela palvâl

Viermist

Luvvâ Kela torjui pirrâ anarâškielân:
www.kela.fi/anaraskielan

Koijâđ ravvuu:
www.kela.fi/kysy-kelasta

Rekinist torjuu mere:
www.kela.fi/laskurit

Ášástâl viermist:
www.kela.fi/viermist

Viermipalvâlusân kalga čáládâttâđ. Tarbâšah paŋkkitubdâlduvâid tâi moobiilnanodâs.

Toimâttuvâst

Tärrhist palvâlemsoojij ohtâvuotâtiáđuuid já ávusorroomaagijd viermist:
www.kela.fi/toimattuvast

Tarbâšah-uv tuulhâ?
Luvvâ lase tulkum pirrâ:
www.kela.fi/tarbasah-uv-tuulha

Sämikielâliih palvâlusah:
www.kela.fi/saame

Puhelimist

Ávus argâpeeivij 9–16.

Aassâm.....**020 692 210**

Almugijkoskâsiih ääših (argâpeeivij 10–15).....020 634 0200

Áigâpuátutoorjâ.....020 692 207

lälâttuvah.....020 692 202

Maassâdpeerrâm 020 634 4940

Oppâm já viärjukenigâsvuotâ 020 692 209

Pargottesvuotâ.....020 692 210

Puáccâm já koortah.....020 692 204

Vaanhimvuotâ.....020 692 206

Vajoiditem já vâdulâštorjuuh..... 020 692 205

Väärrid ääigi

Puávtáh väridid ääigi suáittimáin puhelinpalvâlusân tâi viermist:

www.kela.fi/varaa-aika

tâi vuolgâtmáin ohtâvuotâväldimpivduu čujottâsân saame@kela.fi

Äigiväridem viermist udâsmuvá. Udâsmitem maŋa koolgah tubdâttâttâđ talle, ko halijdah väridid ääigi. Tarbâšah tubdâttâttâm várás viermipaŋkkitubdâlduvâid tâi moobiilnanodâs.

Kela anarâškielân

Anarâškielâliih viermisiiđoh:

www.kela.fi/anaraskielan

Anarâškielâliih tiedettemčáálluseh:

■ **Almos aassâmtoorjâ**

Áigápuátutoorjâ

läláttuvah já eres torjuuh iäláttâhuázžoi

Oppâm já viärjukenigâsvuotâ

Pargottesvuotâ

Puoccâm já vajoidittem

Pärniperruuh

Varrim Suomân tâi Suomâst olgoenâmáid

Anarâškielâlijđ tiedettemčáállusijđ

puáhtá printtid viermist:

www.kela.fi/saamenkieliset-esitteet